

5. Хайн В.Е. Геосинклинальный пояс. /В.Е. Хайн, М.В. Муратов, Е.В. Шандер // Большая советская энциклопедия в 30 т. М.: Сов. энциклопедия, 1971. – Т. 6.– С. 321-323.
6. Ян Ван дер Неер. Всё о комнатных растениях, очищающих воздух. /Ян Ван дер Неер. – М.: Оникс, 2005. – 128 с.

ЕТАПИ ТА НАПРЯМИ БОТАНІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НА ТЕРИТОРІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ГАДЯЦЬКИЙ»

Ханнанова О.Р.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

У структурі природно-заповідного фонду Полтавської області в останні 20 років з'явилися поліфункціональні природно-заповідні території, зокрема регіональні ландшафтні парки, що є цінними осередками збереженої біорізноманітності в цілому, у тому числі й рослинного світу. На Полтавщині такими є регіональні ландшафтні парки «Диканський», «Кременчуцькі плавні», «Нижньоворсклянський». У 2011 році природно-заповідний фонд області поповнився регіональним ландшафтним парком (далі – РЛП) «Гадяцький», який створений у Гадяцькому районі на площі 12803,3 га.

Парк характеризується високими показниками репрезентативності та унікальності рослинного світу. У визначених межах парку долина р. Псел представлена всіма характерними елементами – заплавою, корінним берегом, терасами, в тому числі боровою з типовими та унікальними природними комплексами та об'єктами. Рослинний світ парку в цілому відображає характер Північного Лісостепу.

Аналіз літературних джерел свідчить про інтерес науковців у різні часи до з'ясування особливостей флори, рослинності регіону та дозволяє встановити періоди та напрями ботанічних досліджень на території Гадяцького району, частину якого нині займає регіональний ландшафтний парк «Гадяцький» (далі – парк).

Основними напрямками ботанічних досліджень у регіоні є: флористичний (накопичуються відомості про видовий флористичний склад вищих судинних рослин регіону); ценотичний (пов'язаний із проведенням фрагментарних досліджень, за результатами яких зведено відомості майже про всі типи рослинності регіону); созологічний (вивчаються біолого-екологічні особливості рідкісних рослин, підтверджуються відомі та виявляються нові місцезнаходження з метою оптимізації природно-заповідної мережі району, розбудови регіональної екологічної мережі); ресурсознавчий (здійснюється вивчення поширення та визначення ресурсного потенціалу лікарських рослин у регіоні); демекологічний (пов'язаний із проведенням популяційних досліджень рідкісних видів рослин – деяких степових та лісових ефемероїдів).

В історії ботанічного вивчення регіону умовно виділяємо чотири періоди: перший (середина XVIII – до середини XIX ст.) характеризується накопиченням флористичних даних та першими спробами опису і класифікації рослинного покриву окремих місцевостей (Є.Р. Траутфеттер, А.С. Рогович, В.В. Монтрезор, І.Ф. Шмальгаузен, А.М. Краснов, Е.В. Опоков, О.М. Августинович та ін.); другий період (середина XIX ст. – до 80-років XX ст.) включає фрагментарні дослідження окремих типів рослинності, накопичення фітоценотичних матеріалів та розробку класифікації рослинності регіону на домінуючій основі (С.О. Іллчевський, М.Ф. Нікола-

ев, Ф.К. Курінний, Ю.Д. Клеопов, Г.І. Білик, В.К. М'якушко, О.П. Мринський, Д.С. Івашин, Р.В. Ганжа, О.А. Стасілюнас, Т.П. Голова, М.Д. Литвинова та ін.); третій період – (кінець ХХ ст. – початок ХХІ ст.; до 2011 р.) – пов'язаний у цілому з комплексними дослідженнями рослинного світу регіону з метою забезпечення збереження фіторізноманітності в природно-заповідній та регіональній екологічній мережах Полтавської області (Т.Л. Андрієнко, О.І. Прядко, О.М. Байрак, Н.О. Стецюк, О.Ю. Недоруб, І.А. Коротченко, Н.П. Гальченко, С.В. Гапон, Л.Д. Орлова, І.А. Грицай, Т.В. Криворучко, В.В. Мовчан, Д.А. Давидов). Здебільшого у публікаціях подається інформація про рослинний світ парку в контексті дослідження фіторізноманітності полтавського регіону, Лівобережного Придніпров'я та України в цілому [1, 2, 3].

У ряді публікацій Н.О. Стецюк у співавторстві здійснюється попередня комплексна оцінка рослинного світу парку на етапі його проектування [4, 5], характеризується флора та рослинність у загальному, більше уваги надається созологічним аспектам.

Четвертий період (сучасний) пов'язуємо зі створенням парку і необхідністю комплексного вивчення його фіторізноманітності на фоні загального вивчення біорізноманітності регіону. Це необхідно, насамперед, для виконання парком визначених функцій, зокрема, наукових. У цьому розрізі нами заплановано встановлення повного видового складу та з'ясування структури флори, проведення її систематичного, біоморфологічного, еколого-ценотичного та географічного аналізів, характеристики синтаксономічного складу рослинності, здійснення созологічної оцінки рослинного світу регіону. Це дозволить встановити закономірності будови, функціонування і динаміки її окремих елементів, виявити зв'язки з суміжними територіями, науково обґрунтувати шляхи найбільш раціонального використання і охорони гено- та фітоценофонду, що має практичне і созологічне значення. Виникає необхідність проведення моніторингу та популяційних досліджень, насамперед, рідкісних рослин із метою ведення кадастру об'єктів і території природно-заповідного фонду та розбудови регіональної екомережі.

Література

1. Андрієнко Т. Л., Байрак О. М., Залудяк М.І. та ін. Заповідна краса Полтавщини. – Полтава: Астрєя, 1996. – 188 с.
2. Байрак О. М., Стецюк Н. О. Атлас рідкісних і зникаючих рослин Полтавщини. – Полтава: Верстка, 2005. – 248 с.
3. Байрак О. М., Стецюк Н. О. Конспект флори Полтавщини. Вищі судинні рослини. – Полтава: Верстка, 2008. – 196 с.
4. Стецюк Н.О., Гапон С.В., Бєседіна І.С., Слюсар М.В. Загальні показники біорізноманітності проєктованого регіонального ландшафтного парку «Гадяцький» (Полтавська область) // Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення в загальноосвітній та вищій школі. – М-ли Міжн. наук.-практ. конф. – Полтава: ПДПУ, 2008. – С.256-261.
5. Стецюк Н.О., Ханнанова О.Р., Обґрунтування доцільності створення РЛП «Гадяцький» в Полтавській області // Освіта, наука, релігія на захисті довкілля: М-ли Всеукраїнської студентської наук.-практ. конференції. – Київ: Всеукраїнська екологічна ліга, 2008. – С. 56-59.